

”Lyte- kokeilutoiminta”

LAPE-sanomat 3/2023

Tulevaisuuden sote-keskus –hankkeessa käynnistettiin LYTE- kokeilutoiminta eli matalan kynnyksen keskusteluapu lyhyt-terapeuttisella viitekehysellä.

Koululla järjestettävällä kohtaavalla työllä lisättiin kynnyksetöntä apua nuorille. Taustalla on havainto nuorten turvallisten aikuisten tarpeesta arkiympäristöissään.

Yhteistyössä porilaisten Länsi-Porin ja Lyseon koulujen kanssa tehtiin suunnitelma kokeilutoiminnan aloittamisesta syksyllä 2022. Hankekoordinaattorit **Anu Kurkela** ja **Paula Vaajakari** aloittivat hankkeessa ratkaisukeskeisen työtteen kokeilutoiminnan tämän vuoden huhtikuussa.

Satahankkeiden ohjausryhmässä 24.11.2023
Tero Grönmark

LYTE- KOKEILUTOIMINTA VASTAA OPPILAIKEN TARPEISIIN
Koulu tarvitsee lisää aikuisia, joilla on
aikaa kuunnella ja olla läsnä

Tulevaisuuden sote-keskus –hankkeessa käynnistettiin LYTE- kokeilutoiminta eli keskusteluapu lyhyt-terapeuttisella viitekehysellä. Koululla

Kurkela ja Vaajakari esittivät vankkumisen mallin keskusteluapua annetaan ratkaisuvälillä viitekehysellä.

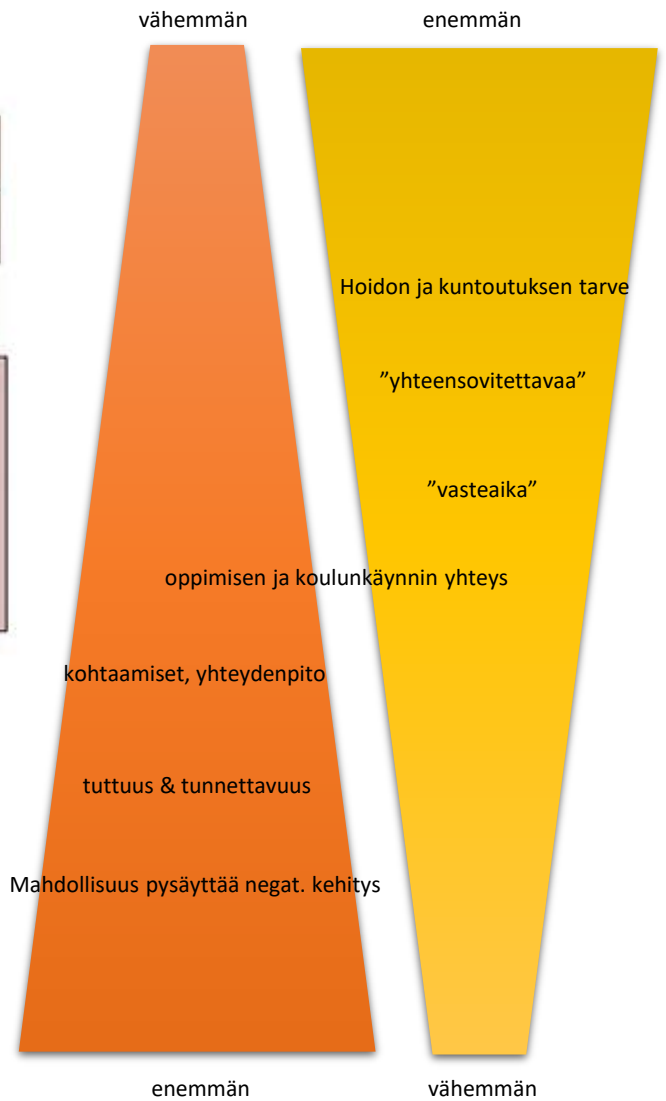
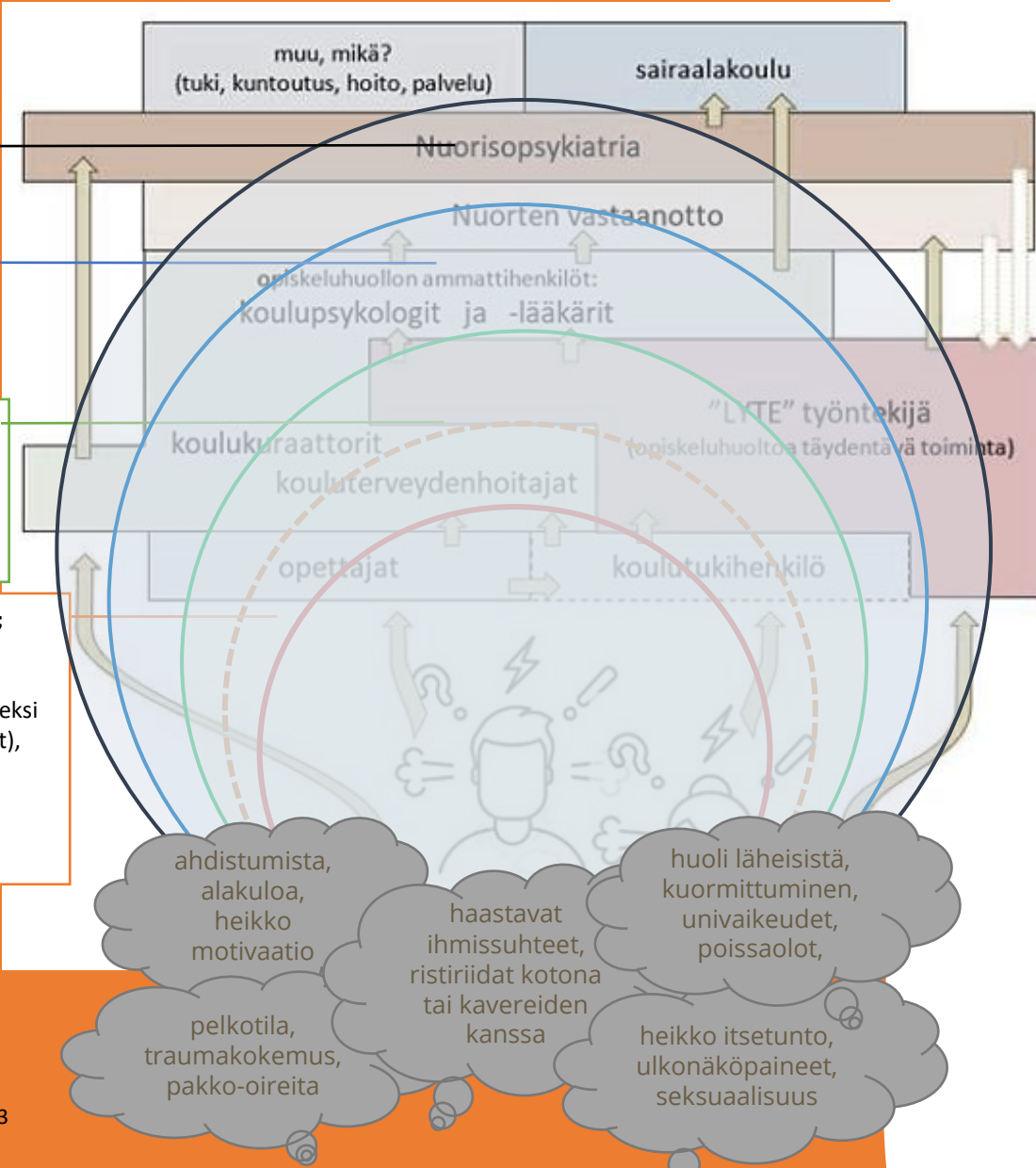
”Valistunut arvaus”

Erityis- ja vaativan tason palvelut, asema ”asiakkaana/potilaana” (hoito/kuntoutus)

Perustason muut palvelut, asiakkuudet sovitusti läheteellä/palveluohjauksella, asiakkuus; kuntoutusta/hoitoa

Jäsenytyneempi ja pitkäkestoisempi tuki; saavutettavat tuen toimijat arjessa, kohtaamiset arkiympäristössä, lähellä, lyhyt viive, viestintää/vuorovaikutusta arjessa.

”tuttuus & tunnettavuus”; nuoren, vanhemman, ammattihenkilön kesken merkitykselliset asiat puheeksi (koulunkäynti, harrastukset), vuorovaikutussuhteiden käsittelyä ja niiden ymmärtämistä arjen kontekstissa

Mielenterveysstrategia 2020–2030

(Sosiaali- ja terveysministeriö)

Strategiassa on viisi painopistettä:

- Mielenterveys pääomana

*pääomaa, josta pidetään huolta ja johon sijoitetaan
* opiskelussa ja työssä*

- Lasten ja nuorten mielenterveyden rakentuminen arjessa

*Lasten ja nuorten mielenterveys vahvistuu, kun yhteiskunta toimii niin, että
* luodaan edellytykset turvalliselle elämälle perheissä ja muissa keskeisissä kasvuympäristöissä ja yhteiskunnan muutoksissa,
* turvataan jokaiselle lapselle yhtäläiset mahdollisuudet hyvään itsetuntoon ja mielenterveystaitoihin, oppimiseen ja onnistumisen kokemuksiin*

- Mielenterveystoimet

*Mielenterveyspalveluissa on kiinnitettävä erityistä huomiota mielenterveystoimien toteutumiseen.
Mielenterveystoimiin kuuluvat
* oikeus määritellä itse ne asiat, jotka auttavat selviytymään arjessa, ja saada siihen tarvittava tuki,
* oikeus hyvään ja vaikuttavaan hoitoon silloin, kun se on tarpeen,*

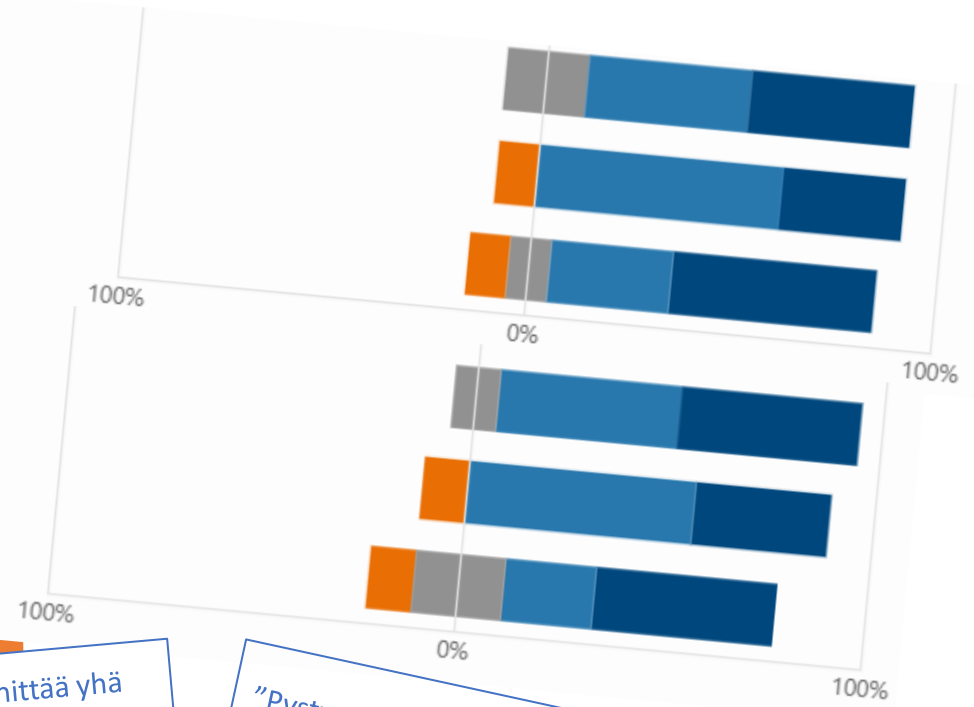
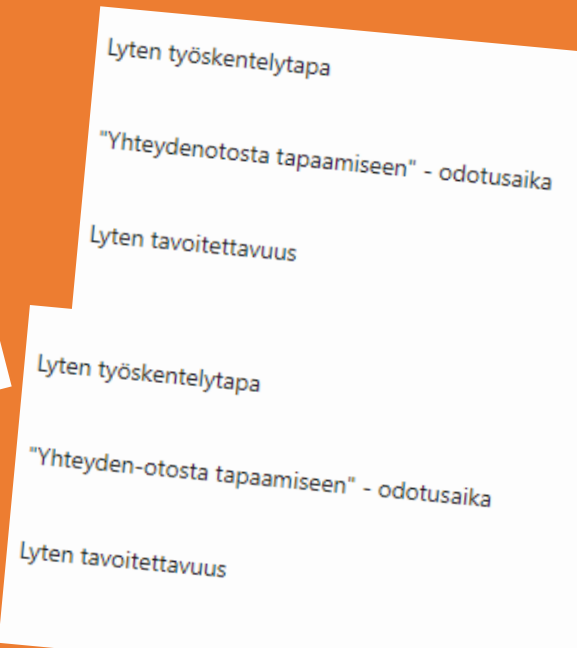
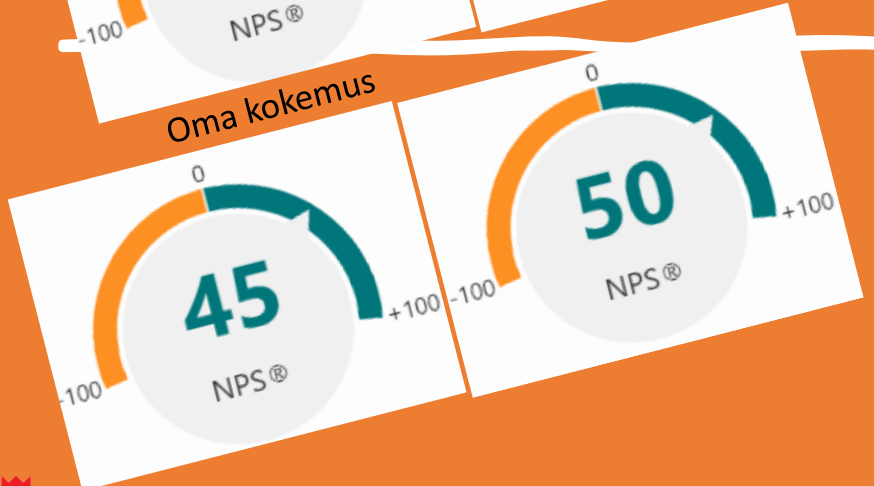
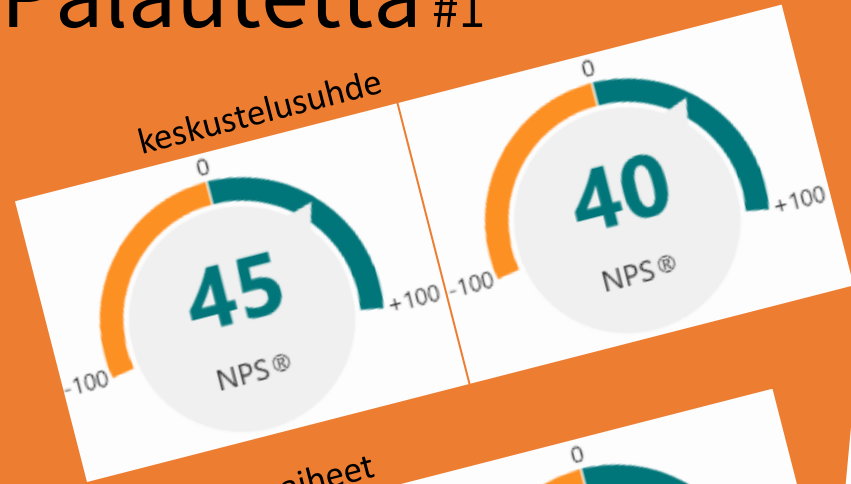
- Ihmisten tarpeiden mukaiset, laaja-alaiset palvelut

*Palvelut vastaavat ihmisten tarpeita, kun varmistetaan, että
* ne ovat asiakaslähtöisiä, ikä- ja kehitysvaiheeseen sopivia ja käyttäjät kokevat ne itselleen soveltuviksi,
* ne ovat saavutettavia, oikea-aikaisia, laadukkaita ja vaikuttavia,
* ne ovat joustavia, yhteen sovitettavia ja jatkuvuutta tukevia,
* ne ottavat huomioon omaiset ja läheiset sekä voimavarana että tuen tarvisijoina,*

- Hyvä mielenterveysjohtaminen

*Mielenterveystyötä ohjataan ja johdetaan suunnitelmallisesti kokonaisuutena ylittäen hallinnolliset rajat.
* Johtaminen sopeuttaa organisaatiot ja niiden toiminnot mielenterveyteen vaikuttaviin ajankohtaisiin ilmiöihin ja talouden realiteetteihin sekä valmistelee ne kohtaamaan tulevaisuuden haasteet.*

Palautetta #1

"Vaikutus, joka siitä itselle tulee: osaa kiinnittää yhä enemmän huomiota ongelmaan/ongelmiin."
"Sopiva keskustelu-aika, ei venytetty muttei liian lyhyt."
"Se, että minua kuunnellaan."
"Se, että saan puhua jollekin luotettavalle."
"Kohteliaisuus." "Ymmärtäminen."
"Joku kuuli ja ymmärsi minua+ auttoi."
"Keskusteleminen ja avunsaanti."
"Pääsee puhumaan omista asioista mukavalle ja luotettavalle henkilölle."
"Voi puhua mitä vain."
"Se että kuuntelee ja auttaa."
"Kun hän kehuu."

"Pystyn puhumaan mistä vaan."
"Hän kuuntelee ja osaa auttaa."
"Tärkeintä on, että Lyte on ymmärtäväinen ja kuuntelee ongelmia eikä vähättele niitä."
"Lyte-henkilö on helppo tavoittaa."
"Puhuminen."
"Saa kertoa luottamuksellisesti asioita."
"Se, että minua kuunnellaan."

Mitä parantaisit Lyte-palvelussa?
• Se, että se olisi meidän koulussa pysyvä.

Palautetta #2

1. Mikä Lyte-toiminnassa on parasta/ toimivinta?

OPETTAJAT OHJAUTUMISESTA

”Nuorten **nopea ohjautuminen** avun piiriin; pitkäänkin jutteluapua miettineiden nuorten oli nyt mahdollista kokeilla jutteluapua, koska sitä oli ylipäätään saatavilla ilman jonottamista.

”Oli **mahdollisuus oikeasti ohjata** tukea tarvitsevia nuoria **avun piiriin**, kun oli ylipäätään tieto siitä, että he saavat myös apua itselleen eli **eivät vain siirry jonottamaan jotain tulevaa.**”

”Sain opettajana ohjattua eteenpäin kaikkia tänä syksynä tukea pyytävät oppilaat, ja se jos mikä on huikeaa! Hieno **tunne, että nuoret oikeasti saivat tänä syksynä apua.**”

”Lyte on lisääkuinen koulun arjessa eikä mikä tahansa aikuinen vaan **joku, jolla on aikaa oppilaille eri tavalla kuin opettajilla.**”

”Kuraattorien tukena tämä toiminta oli valtavan tärkeää ja arvokasta.”

2. Mitä tekisit toisin/ kehittäisit?

OPETTAJAT KEHITTÄMISESTÄ

”Tekisin tästä matalan kynnyksen ratkaisukeskeisestä keskusteluavusta pysyvää toimintaa;

- **tukea tarvitsevat nuoret ovat opettajien asiakkaita päivästä ja viikosta toiseen** - nuoret tukea tarvitsevat asiakkaat ovat opettajien edessä jokaisena päivänä viikosta, **tuen kanssa tai ilman**

- ei pitäisi olla merkitystä, kenen toimialaan kustannukset kuuluvat vaan ne pitäisi pystyä ratkaisemaan nuorten edun mukaisesti
- tukea tarvitsevia nuoria on yhä enemmän ja heihin tulisi satsata resursseja.

”Parasta on se, että se on ollut toiminnassa eli sinä olet ollut **tavoitettavissa** Lyseolla. Kehittäisin toimintaa niin, että terapeutti olisi tavattavissa joka päivä.”

”On heitteillejättö jättää opettajat ilman mahdollisuutta ohjata ...

on myös heitteillejättö, kun tukea tarvitsevat nuoret eivät saa akuutisti tukea itselleen.”

OPISKELUHUOLTOA TÄYDENTÄMÄSSÄ

Opettaja: ”Tilanne koulupsykologin osalta on niin epätoivoinen, että lyte on erinomainen lisä oppilashuoltoon.”
Kuraattori;

- Lyte-toiminnasta ”laajemmat hartiat”
- koulun aikuisille nopea väylä saada oppilas/perhe avun piiriin
- selkeästi mielenterveystyöhön painottuvalle työntekijälle on nykypäivän kouluympäristössä ehdottomasti tarvetta myös jatkossa”

Tärkeää on työntekijän oma aktiivisuus päästä osaksi kouluyhteisöä ja oppilashuoltoryhmää.”

”Aktiivinen paikallaolo madaltaa oppilaiden, opettajien ja vanhempien kynnystä ottaa yhteyttä.”

”Palvelukentän tuntemuksesta on ehdottomasti hyötyä.”

”Olisi tilausta jokaisessa yläkoulussa. Saataisiinko tätä kautta vähennettyä esimerkiksi koulupoissaoloja?”

”Pysyväksi osaksi rakennetta.”

PALAUTE

”Oli pettymys että opettajat eivät voineetkaan käydä juttusilla... myös me voidaan käydä keskustelemassa. Tässä työssä sitä todella tarvitsisi.”

Ajatuksia jatkosta

OAJ ja suuret kaupungit Yyterissä 15.11. – Opiskeluhuollon info:

Pääsimme yhdessä Satakunnan hyvinvointialueen kanssa kertomaan opiskeluhuollon organisoitumisesta, psykologitilanteesta sekä opiskeluhoitoa täydentävästä perustason palvelusta (**”perhetyöntekijät kouluilla”**).
Kommenteissa kysyttiin positiivisessa mielessä, että **”Miten on oivallettu ja lähdetty tuollaiseen toimintatapaan?”**, **”Miksi ei näin osata toimita muualla?”**. Toisaalta ennustettiin, että **”työtavasta jouduttaneen luopumaan”**, koska se ei ole lakisääteinen tapa tarjota palveluja ja sitä ei ole alueen muissa perhekeskuksissa (**”koska palvelujen tulee olla samanlaisia koko alueella”**).

Lyte-toiminnassa on kyse samanlaisesta toiminnasta:

”Lyte on opiskeluhoitoa täydentävä perustason palvelu – tapa tehdä työtä”

- **On haettu uutta tapaa toimia tilanteessa, jossa tarvitaan uusia tapoja toimia.**
- Huom. Resurssia joudutaan sijoittamaan esim. psykologien ostopalveluihin (**”joka taas lisää kysyntää yksityissektorilla ja avaa työmahdollisuuksia siirtyä julkiselta puolelta yksityiselle”**) → **voidaanko ”kysyntää” hillitä?**
- perustason palvelujen vahvistamisella **tavoitellaan vaikuttavuutta**, jotta **”oikeus hyvään ja vaikuttavaan hoitoon silloin, kun se on tarpeen”** → **kuinka voidaan vastata nuoren psykososiaalisen tuen tarpeeseen nopeammin?**

Huomio: Vaikka vaikuttavuustutkimusta ei perhetyöntekijöistä kouluilla ole tehty, kertoi Veli Nuorsaari kokemuspohjalta, **”että viikoittaisissa asiakkuuksien jaoissa ei juurikaan ole LASU-ilmoituksia/synny asiakkuuksia perhetyöntekijöiden kouluilta (perustason perhepalvelujen tukea järjestetään)”**

Hankkeeksi
Vaikuttavuus; Tampereen yliopisto, [Yhteiskuntatieteiden tiedekunta](#) /Porin yliopistokeskus?